

EDİRNE SEMİNERİ

Edirne'nin 600 üncü fetih yıldönümü münasebetiyle Türk Tarih Kurumu 9 - 12 Eylül 1963 tarihlerinde Edirne'de bir seminer düzenledi. Edirne'nin eski ve yeni tarihini çeşitli yönlerden inceleyen ve 12 konferansdan ibaret olan bu seminer Edirneli aydınlar tarafından büyük bir ilgi ile izlendi.

Edirne'nin çalışkan ve dinamik valisi sayın Sadri Sarptır'ın seminerin düzenlenmesinde gösterdiği gayret ve ilgiyi şükranla anmalıyız.

Seminerin programı şöyle tertiplenmiş ve bu program daha önce Türk Tarih Kurumunca bastırılarak ilgililere gönderilmişti:

TÜRK TARİH KURUMUNCA 9-12 EYLÜL 1963 TARİHLERİ ARASINDA EDİRNE'DE DÜZENLENEN SEMİNERİN PROGRAMI

9 EYLÜL 1963 PAZARTESİ SAAT : 9

- 1 — Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu : *Açılış söylevi.*
- 2 — Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu : *Edirne'nin ilk iskân tarihi üzerine araştırmalar* (projeksiyonlu).
- 3 — Doçent Dr. Semavi Eyice : *Bizans devrinde Edirne.*

ÖĞLEDEN SONRA SAAT : 15

- 1 — Prof. Dr. Halil İnalçık : *Edirne tarihine bakışlar.*
- 2 — Doçent Dr. Semavi Eyice : *Bir turizm ve kültür merkezi olarak Edirne.*

10 EYLÜL 1963 SALI SAAT : 9

- 1 — Prof. Dr. Bekir Sıtkı Baykal : *Edirne'nin uğradığı istilâlar.*
- 2 — Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver : *Tarih boyunca Edirne ve konakları.*

ÖĞLEDEN SONRA SAAT : 15

- 1 — Prof. Tayyip Gökbilgin : *Edirne hakkında yazılmış tarihler ve Edirneli tarihçiler.*
- 2 — Prof. Dr. Bedi Şehsuvaroğlu : *Edirne II. Bayezid Darüşşifası.*

11 EYLÜL 1963 ÇARŞAMBA SAAT : 9

- 1 — Prof. Dr. Cemal Tükin : *Edirne andlaşması.*
- 2 — Prof. Tayyip Gökbilgin : *XV. yüzyıl Edirne tarihinden simalar ve bunların Edirne'deki tesisleri.*

ÖĞLEDEN SONRA SAAT : 15

1 — Faik Reşit Unat : *Fetihten Cumhuriyet'e kadar Edirne'de maarif hayatı ve müesseseleri.*

2 — Rauf Tunçay : *Edirne sanat eserlerinde süslemelerin hususiyeti.*

12 EYLÜL 1963 PERŞEMBE SAAT : 9

1 — Edirne'nin tarihî yerlerinin gezilmesi

Programın basılıp dağıtılmasından sonra rahatsızlanmış olan üyelerimizden Faik Reşit Unat'ın yerine 11 Eylül Çarşamba günü öğleden sonra Edirne Öğretmenler Birliği Başkanı Bay Salih Zorlutuna Edirne'de yapılmış saray düğünleri hakkında bir konferans verdi.

Semineri, Edirne Kız Öğretmen Okulu konferans salonunda 9 Eylül Pazartesi günü saat 9'da Türk Tarih Kurumu Başkanı Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu aşağıdaki söylevle açtı; açış töreninde Edirne Valisi, Kolordu Komutanı, askerî erkân, Edirne vilâyeti erkânı, öğretmenler, öğrenciler hazır bulunuyorlardı :

“Sayın Bay Vali, Sayın Komutanlarımız,
Sayın Edirneli hemşehrilerimiz ve dinleyicilerimiz,

Türk Tarih Kurumu'nun Edirne'nin 600. Fetih Yıldönümünü kutlamak üzere tertiplediği semineri açıyorum.

Sizleri Türkiye Cumhuriyetinin Kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün, Edirne'nin ilk Fatihi I. Murad'ın, tarih boyunca, kahramanlarının ve kahraman şehidlerinin hâtıralarını tâziz etmek üzere 3 dakika saygı duruşuna davet ediyorum.

İnsanlık ailesi içinde Türk uygarlığının maddi ve mânevi ölmez anıtları ile bezenilerek Türk ulusu tarafından, Türk ve cihan tarihine maledilen Türk Edirne-mizin 600. Fetih yılı dönümünü kutlamak, bu mutlu ve muhteşem tarihsel olayı yâd etmek için toplanmış bulunuyoruz.

Türk Tarih Kurumu bu fetih yıl dönümünü 9-12 Eylül 1963 tarihleri arasında tertiplemeğe karar verdiği bir seminerle değerlendirmeyi mutlu bir ödev saymıştır. Bu münasebetle daha önce, 25 Ocak 1960 tarihinde, ‘Edirne'nin 600. Fetih yıl dönümünü kutlama Komitesi’ kurulmuştur. Üyelerimizden Sayın Tahsin Öz'ün başkanlık yaptığı bu komitede üye olarak Sayın Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Prof. Tayyip Gökbilgin, Prof. Dr. Halil İnalçık çalışmışlardır. Bu komite Fetih yıl dönümü vesilesiyle Edirne'nin coğrafya, arkeoloji, tarih, ve san'at tarihini kapsayan “Edirne” adında bir derginin yayınlanmasını ele almıştır. Gerçekten “En parlak kahramanlık, eğer bir kalem ona şahadet etmezse, karanlıkta parlarken rüzgârın söndürdüğü ışıklar gibi tamamen kayb” olabilir.

Bugün Kurumumuz Basımevinde basılmakta olan bu değerli eserin yıl sonuna doğru bitmiş olacağını müjdelerken, komite arkadaşlarımıza bu toplantıya öncülük eden çalışmalarından dolayı teşekkürlerimizi sunmak isterim.

Edirne'nin fetih yıl dönümü tarihini pek kesin olarak bilmiyoruz. Türk Tarih Kurumu bu tereddütlü durum karşısında üyelerimizden Sayın Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın değerli eseri “Osmanlı Tarihi 1 ci cildinin 2. baskısında s. 163-165 (1961) ileri sürdüğü 764 Hicrî ve 1363 milâdî yılını yeni araştırmaların sonucuna kadar benimsemiştir. Bu konudaki yeni görüş ve araştırmaları selâhiyetli

tarihçilerimizden, örneğin, Sayın Prof. Dr. Halil İnalıcık'tan dinlemek fırsatını bulacağız.

Edirne'de Türk egemenliğinin tarihi, her şeyden önce, uygarlık tarihimizin bir parçasını teşkil eder. Edirne yüzyıllar boyunca Bursa'dan sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun ikinci başkenti olmuş, Türk tekniğinin, Türk sanat, kültür ve zevkinin parlak bir merkezi haline gelmiş, bu muhteşem devirlerin ölmez anıt ve kalıntılarını titizlikle, bilinçle saklamasını bilmıştır. Çünkü "Sanat eserleri zaman içinde yanan meş'aleler gibi, önlerinde yandıkları tarihi aydınlatmağa ve göstermeğe yarar, ve hattâ bazan bu meş'ale bir çok zaman geçtikten sonra parlıyabilir."

Evet, bir zamanlar Edirnemizde Türk kültür ve zevkinin inceliği bugün bizleri hayrete düşürecek ve düşündürecek bir şekilde dinsel hayatımızın pratiklerine kadar işlemiştir. Örneğin, XV. yüzyılda Ulu Cami (Cami-i atik) de "mıhrabın önündeki bağ-ı irem (Cennet Bahçesi) de yetiştirilen çiçeklerin mütevellî tarafından cemaat safları arasında çiçekliklere konarak, camiin içinin güzel kokularla ferahlandırıldığı" Evliya Çelebi bildirmektedir. Yine Ulu Cami'den sonra inşa edilen Üç Şerefeli Camide de "namaz vakti safların arasına çiçekler konduğunu" biliyoruz. (Bk. Edirne, Prof. Tayyip Gökbilgin, İslâm Ansiklopedisi cilt 4, 1948).

Türkler, Edirne'yi 600 yıl önce fetih ile Rumeli'ye adalet, kardeşlik, bir kelime ile uygarlık getirmişlerdir. Fakat Türklere karşı olan bazı yazarlar bu fetihlerimizi yanlış bir açıdan göstererek bizi Rumeli'yi sömürmüş, istilâcı bir millet olarak tanıtmak istemişlerdir. Tarihî gerçekler bunun tam tersidir. Bir çok insafli tarihçiler bunu ortaya koymaktadırlar. Örneğin Sayın dostum Uluğ İğdemir'in bana haber verdiği L. Fekete ve Gy. Kaldy Nagy'nin 1962'de yayınladıkları "1550-1580 senelerinde Buda da Türk malî makamlarının hesap defterleri - Fekete, L. - Gy. Kaldy - Nagy; Rechnungsbücher Türkischer Finanzstellen in Buda (Ofen) 1550-1580. Budapest 1962 Akademiai Kiado. 13 + 838 s. = Institutum Historicum Academiae Scientiarum Hungaricae. 8°" adlı bir eserde Osmanlı devletinin 15. yüzyılda Macaristan'a merkezden nakdî yardımda bulunduğunu belgeleri ile tesbit etmişlerdir : "Yeni eyaletlerin masrafı gelirinden 3 misli daha fazla olduğundan İstanbul'dan devlet hazinesi dairesi tarafından bu açığın akçe ve altın akçe olarak kapatılması için emir verilmiştir. Sene H. 966 ve 967. Türkçe metin s. 567-674. Almanca özet metni s. 772" Gerçekten Abdülhak Şinasi Hisar'ın dediği gibi "... Yabancılar tarihimizde, hep kendi aleyhlerine olduğu için, en çok ilgilendikleri fetihlerimizden bahisle hep bunları ileri sürdüklerinden, kısmen fena bir göreneğe uyararak ve kısmen de onların teşiriyle midir? biz de başlıca fütuhatımıza ehemmiyet verir ve onlardan bahseder olmuştuk. Yüksek ve ince bir medeniyete sahip olduğumuz, muhitimize, medeniyetimiz ve lisanımızla ettiğimiz tesirleri lâyikiyle söyleyememişiz. Türk milleti ince ve yüksek bir medeniyet hayatı kuruyor, lâkin bunu iyice yazıp söyleyemediği için evvelâ kendisi tamamen öğrenip bilemiyor, sonra başkalarına okutup duyurmuyor, ve neticede bunu kimse adam akıllı bilmemiş, sonra da hemen herkes unutmuş oluyor!"

Yüzyıllar boyunca bir kültür merkezi olmuş, büyük adamlar yetiştirmiş Edirnemizin, yeniden ona lâyık canlı ve verimli kültür hareketlerine şahit olmasını diliyoruz.

İstanbul Üniversitesinin, bir zamanlar düşünüldüğü gibi, bazı fakültelerinin veya şubelerinin Edirne'de açılması, 'Edirne ve yöresi Eski Eserleri Sevenler Kurumu' nun ihyası ile bir Trakya araştırma enstitüsü haline getirilmesi, Edirne müzesinin daha geniş bir kadro ile tanzimi, anıtlarımızın bakım ve onarımı, turistik hareketlerin canlandırılması, Saray içi ile Karaağac'ın millî park haline getirilmesi dileklerimiz arasındadır.

Türk Edirne'nin tarihini ilk defa yazan "Enisülmüsamirin" yazarı Abdurrahman Çelebi (Hıbrî), unutulmaz "Riyaz-i belde-i Edirne" yazarı Kaltakkıran oğlu Ahmet Badi Ef. 'nin, Edirne'nin âşığı, Edirne Sarayı yazarı Dr. Osman Rıfat'ın, Cumhuriyet devrinin Trakya genel valisi General Kâzım Dirik'in hâturalarını saygı ile anıyoruz.

Bu seminerimizin düzenlenmesinde bize yardımcı olan idare ve eğitim mensuplarına, başta Edirne'nin değerli Valisi Sayın Sadri Sarptır olmak üzere kalbten teşekkürlerimizi sunuyoruz".

*

Vali Sadri Sarptır memurların da seminere katılabilmesi için öğleden sonraki konferansların saat 15 yerine 17 'de olmasını teklif etti; bu teklif kabul edildi.

Seminere katılan Türk Tarih Kurumu üyeleri ve konferansçılar 9 Eylül öğleden sonra Ord. Prof. Dr. Şevket Aziz Kansu'nun başkanlığında Atatürk anıtına bir çelenk koyarak saygı duruşunda bulundular, ayrıca vilâyet makamıyla Merkez Komutanlığına birer nezaket ziyareti yaptılar.

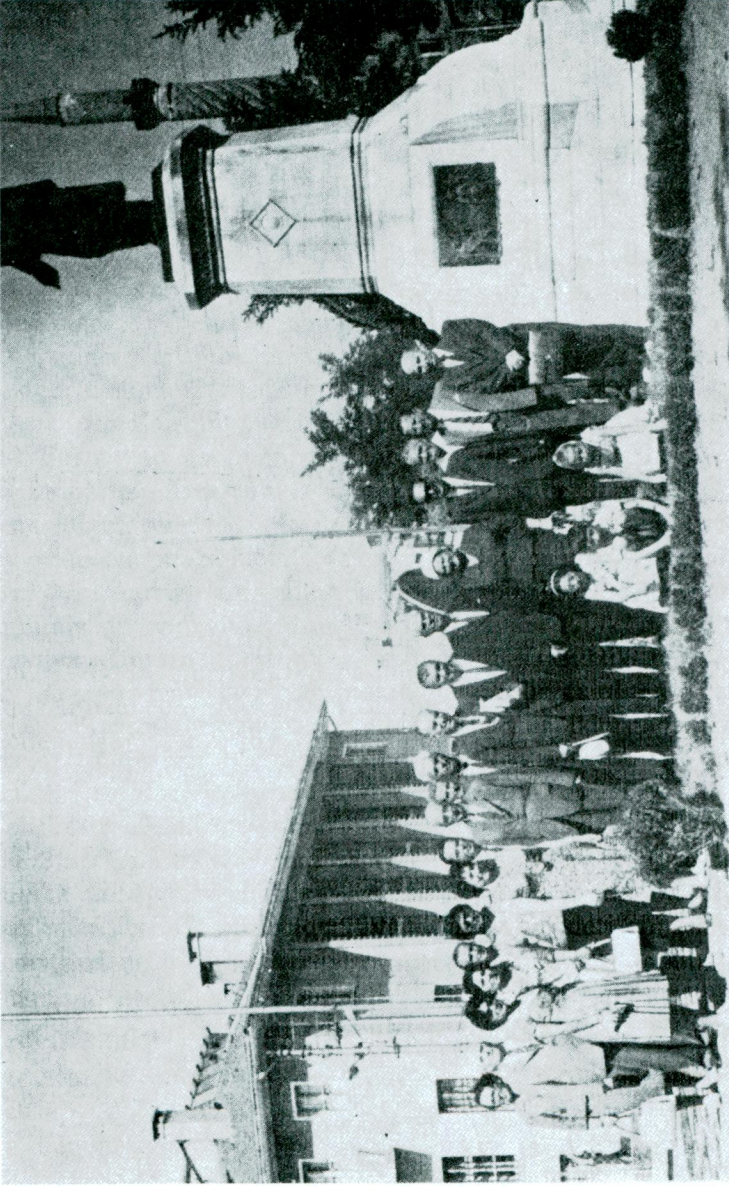
Bu arada Edirne Valisi Sayın Sadri Sarptır Vali konağında seminere katılan Kurum üyeleri ve konferansçılar şerefine bir akşam yemeği vermiş, ertesi gün de Türk Tarih Kurumu adına Kervan otelinde Edirne Valisiyle eşi şerefine bir akşam yemeği düzenlenmiştir.

Seminer Türk Tarih Kurumu Asbaşkanı Prof. Dr. Âfetinan'ın bir kapanış konuşması ile 11 Eylül çarşamba günü sona erdi.

Kurum üyeleri seminer aralarında Edirne'nin tarihî anıtlarını gezmişlerdir.

Çok samimî bir hava içinde geçen seminerin Edirnemiz için faydalı olduğu Edirneli aydınlarca bir çok defa ifade edilmiştir.

Bu konferanslar, Edirne için Kurumca bastırılmakta olan 600 üncü fetih yılı Armağan kitabında yayınlanacaktır.

Türk Tarih Kurumu Başkan ve üyeleri Edirne'de Atatürk Anıtına Çelenk koyduktan sonra

(Foto, Prof. Dr. B. Şehsuvaroğlu)

